

MOUNTAINBIKEN IN EEN FILMDECOR

ACHTER ONS LIGGEN TUINBOUWVELDEN EN GRAAST VEE. MAAR VÓÓR ONS BEGINT EEN ANDERE WERELD, DIE VAN DE WOESTIJN. DAAR LIGT BARDENAS REALES. IN HET NOORDEN VAN SPANJE! IDEAAL OM OP DE MOUNTAINBIKE TE VERKENNEN.

TEKST EN FOTO'S: KARIN ANEMA

Na een lange klim staan we op een hoog punt. Aan de ene kant ligt het bizarre, gebroken en witte *Bardenas Blanca* (Witte Woestijn) en aan de andere kant het hoger gelegen en meer begroeide *Bardenas Negra* (Zwarte Woestijn). Het contrast tussen de uitgebeten klei en het zand in Blanca en de donkere struikachtige begroeiing van Negra is groot. Aan de einder ligt de derde Bardenas: *El Plano* (De Vlakte): een hoogvlakte met akkers en waar zoveel paden lopen dat je er volgens de fiet-senverhuurder makkelijk verdwaalt.

BARDENAS BLANCA: CANYONS EN TAFELBERGEN
Bardenas dankt haar roem vooral aan het centrale deel Bar-den-as Blanca: hier zijn diverse films, videoclips en reclame-spots opgenomen. Zoals de James Bond-film *The World Is Not Enough*, waarin Bardenas als Afghanistan figureert. En *The Mother of Dragons* in *The Game of Thrones* werd ook al in Bardenas gedraaid.

Fietsend over de eeuwenoude schaapsroutes door de licht glooiende vlakte kun je de filmscouts alleen maar gelijk geven. Bergtoppen steken als golfkarton de lucht in. Verticale groeven doorsnijden de hellingen. Zover je kunt kijken, golft de craquelé kleivlakte voor onze wielen uit. De *cañada* waar-over we mountainbiken is een oude schaapsroute waarover herders al eeuwenlang met hun kuddes trekken. We passeren eerst gekartelde woestijnbergen en vervolgens een vlakte die aan een drooggevallene kwelder van de Wad-den-zee doet denken. Klei krult omhoog en ligt in geometri-sche patronen naast het pad. De grond is wit uitgeslagen van het zout. Bardenas was ooit de zeebodem, getuige de resten van schildpadden en krokodillen die hier zijn gevonden. De zware erosie van het landschap komt door hete zomers,

DOOR DE ALMAAR VOORTGAANDE EROSIE VERANDERT DE AANBLIK VAN BARDENAS VOORTDUREND

Hier kan een bijschrift staan. De stippellij-nen aan de zij-kanten gaan mee met de tekst

koude winters en langdurige droogten, onderbroken door zware regenval. Afgelopen winter lag Bardenas nog bedolven onder de sneeuw. En dan is er nog de *cierzo*: de straffe wind die hier waait door haar ligging tussen de Middellandse zee en de Cantabrische bergen. Al deze klimatologische eigen-schappen zijn samen met het menselijk gebruik verantwoor-delijk voor de canyons en tafelbergen in deze woestijn.

BLOEDHEET
We zijn het circuit door Bardena Blanca (zo'n 50 kilometer vanuit Arguedas) nog niet rond als er weer een nieuwe keten van geplooiden en afgeplatte bergen voor ons opdoemt. Deze tafelbergen zijn ontstaan doordat de bovenste laag harder is dan de onderliggende zandbodem. De hardere lagen hangen als afdakjes boven de berghelling. Over de rotsige berghellin-gen lopen banden van rood, oker en roze. Tussen de droge spleten liggen soms plassen water als kleine oases. We fietsen langs een kudde schapen, gehoed door een herder die uitgebreid staat te telefoneren terwijl zijn schapen zich te goed doen aan de lage struikjes en taaie grassoorten die vol voedingsstoffen en zout zitten. Over een maand of wat moet

hij met zijn kudde vertrekken uit Bardenas, waar het dan bloedheet zal zijn. 's Zomers gaan de herders met hun kuddes naar de Pyreneeën, 200 kilometer verderop, waar de berg-toppen nu nog besneeuwd zijn. In september, bij de eerste koude nachten in de bergen, komen ze terug. Dan wordt in Bardenas het *Fiesta del pastor* gehouden. Van heinde en ver komen de herders over de oude schaapsroutes naar het feest om *migas del pastor* klaar te maken: een mengsel van scha-penvet, ham en verkruid droog brood. Dorpelingen en herders moeten al heel lang Bardenas met elkaar delen. Dat is te zien aan de graanveldjes en stenen *cabañas*. Tijdens het zaaien en oogsten verblijven de dorpe-lingen zo'n maand in hun hut. Teresa, de eigenares van het *casa rural* waar we verblijven, heeft ons eerder verteld dat ze twee *cabañas* heeft in Bardenas. De velden gebruikt haar familie niet meer, maar soms gaat ze in de weekends met vrienden of familie naar de cabaña om te picknicken.

SELFIES
De wind neemt toe en donkere wolken doemen boven het lichte landschap op. Onder nu eens een inktzwarte, dan weer een helblauwe lucht fietsen we verder door deze ontzagwek-kende woestijn. De meeste tijd fietsen we in ons eentje. Maar dan komen we bij de kleine toeristische kern: Castildetierra, hét beeldmerk van Bardenas. Nog maar een paar vierkante meter rots beschermt de gedraaide top. Vergeleken met hon-derden jaren terug is het een schriel relict. Hier stoppen auto's en een enkele bus die het kleinste rondje door Bardenas Blan-ca maken. Met het embleem van Castildetierra op de achter-grond maken toeristen selfies. Wij stellen ons voor hoe die sel-

fies er over twintig jaar uit zullen zien: door de voortgaande erosie verandert de aanblik van Bardenas voortdurend. We maken onze ronde door het relatief laag gelegen Bardenas Blanca af en komen langs het militaire oefenterrein van de Spaanse luchtmacht en de NAVO. Amerikanen schijnen hier getraind te hebben voor de inval in Irak. Bardenas Reales mag dan wel een natuurpark en een UNESCO Biosfeerreservaat zijn, toch ligt in het midden van Bardenas Blanca de grootste militaire zone van West-Europa.

Hier kan een bijschrift staan. De stippellijnen aan de zij-kanten gaan mee met de tekst

BARDENAS PLANO

Vanuit Arguedas fietsen we de volgende dag naar het buurdorp Valtierra. Beide dorpen liggen dichtbij de grens van Bardenas en aan de voet van hoge rotswallen, waarin zo'n vierhonderd verlaten grotwoningen liggen. Zo stellen wij ons Cappadocië voor. Lange tijd woonden hier arme tuinders die

FIETSEND OVER DE EEUWENOUD SCHAAPSROUTES DOOR DE LICHT GLOOIENDE VLAKTE KUN JE DE FILM- SCOUTS ALLEEN MAAR GELIJK GEVEN

afhankelijk waren van hun seizoenproductie. In de aarden wanden maakten ze met scheppen en houwelen twee- tot driekamerwoningen. Daarin woonden ze, samen met hun paard en een varken. Generaal Franco, die van 1939 tot 1975 over Spanje heerste, vond het geen gezicht voor toeristen. Hij liet huisjes tegenover de grotten bouwen, waar de grotbewoners verplicht naartoe moesten verhuizen. Nu, zoveel jaar later, zijn deze oude grotwoningen er nog steeds, deels verlaten, deels gebruikt als opslagplaats of tijdelijke verblijfplaats. Na een klim van 300 meter bereiken we Bardenas Plano. Ook hier hoedt een herder zijn kudde schapen tussen de velden. De vlakte doet misschien saai aan, maar als je in noordelijke richting kijkt, zie je op de top van een heuvel het ontvolkte middeleeuwse Rada, omgeven door verdedigingswerken. Aan de zuidkant ligt diep beneden ons het witte craquelé landschap van Bardenas Blanca. De tweede helft van de mountainbikeroute valt deels samen met het eerste circuit door Bardenas Blanca. Erg is dat niet: je rijdt de route nu de andere kant op en door het snel wisselende zonlicht val je van de ene verrassing in de andere.

BARDENAS NEGRA: VERGEZICHTEN

Het derde mountainbikercircuit ligt in Bardenas Negra. Dit zuidelijke deel is aanzienlijk hoger (met toppen van circa 650 meter) en steiler. Het dankt haar naam aan de donkere struiken en pijnbomen. Het landschap doet niet zozeer aan een woestijn denken, ondanks de mooi geërodeerde berghellingen. Hier kom je vrijwel niemand tegen. De aanwakkerende wind brengt gieren en andere grote roofvogels moeiteloos honderden meters hoger, waarna ze van de ene thermiekbel naar de andere zweven. We zijn dan ook bij 'rincón del Bú', ook wel 'caídas de La Negra' genaamd.

Op een 650 meter hoge top, net buiten de grens van Bardenas, staat het hotel Santuario de Sancho Abarca. Het was ooit een klooster, dat is omgebouwd tot een tweesterren hotel. In zuidelijke richting heb je vol zicht op de snel stromende Ebro-rivier en de aangrenzende tuinbouwvelden, evenals op Tudela, de groentehoofdstad van Spanje. In noordelijke richting heb je uitzicht over Bardenas Negra én over Blanca.

DORPSVERTIER

We mountainbiken terug naar onze uitvalsbasis Arguedas. De straten zijn afgezet met zware houten hekken. Het dorp maakt zich op voor een ritueel feest tijdens de paasweek: Las Vaquillas. Om precies 20.00 uur worden koeien en stieren uit een vrachtwagen op het dorpspleintje losgelaten. "Het is vooral een feest voor jongeren. Toeristen komen hier niet op af", zegt cameraman Raimundo van de lokale tv-zender. De weggerende dieren worden één voor één teruggejaagd naar het plein. Renners – dorpsjongens – jatten ze op en proberen hen te verleiden een soort podiumtrappen op te rennen. Maar koe en stier vertikken het om er hun poten op te breken.

"Saai", is het commentaar van de cameraman. "De renners doen het goed, maar het vee is lui." De twee ambulances die staan opgesteld hebben niets te doen.

Voor ons tijd om de gehuurde mountainbikes in te leveren. ●

REISINFO

- » Het Nationale Park Bardenas Reales ligt in zuidoost Navarra, een paar uur rijden vanaf vliegveld Bilbao. Het park is via vier ingangen met de fiets te bereiken. Mountainbiken is toegestaan op de paden. Er zijn drie lange fietscircuits (in totaal honderden kilometers), met onderling raakvlakken. Water meenemen, er zijn geen tappunten.
- » Seizoen: de zomer is te heet om te mountainbiken. Ideaal zijn de herfst en het vroege voorjaar.
- » Fietsenhuur: in twee fietsenwinkels in Arguedas.
- » Autohuur: bijvoorbeeld www.sunnycars.nl
- » Verder informatie: www.turismobardenas.com en www.bardenas-reales.es en www.turismo.navarra.es en www.spain.info/nl/